

हिमसंस्कृतवार्ताः

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper

नवा प्रेरणा नवोत्साहः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

1

15.12.2023 शुक्रवासरः वि.सं. २०८० मार्गशीर्षशुक्लपक्षः तृतीया मार्गशीर्षः ३०

Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-52

सर्वकारीयविद्यालयेषु
अध्ययनदिनानि वर्धयितुं
निर्मिता समितिः करोति
सज्जता, मासान्ते सचिवाय
प्रतिवेदनं प्रेषयिष्यते

विश्वशान्तिरथम्
एकमात्रं साधनं
श्रीभगवन्नाम

देशस्य डी. लिट्
प्रथमोपाधिप्राप्तस्य
डॉ. पीताम्बरदत्त-
बडधवालस्य अभवत्
भव्यः जयन्तीसमारोहः

॥ श्रीरामायणकथा ॥

लङ्काकाण्डम्!
(पञ्चाशतमः सर्गः)

मूर्च्छिते लक्ष्मणे श्रीरामस्य विलापः, हनुमदद्वारा औषधिपर्वतानयनम्, लक्ष्मणस्य च मोहनाशः। समरे रावणेन शक्त्या निपातितं शोणितौघपरिप्लुतं लक्ष्मणं दृष्ट्वा अपि श्रीरामः रावणेन सह युद्धे बाणौघान् विसृजन् सुषेणम् अब्रवीत्- रावणवीर्येण एषः लक्ष्मणः भूमौ पतित्वा सर्पवत् चेष्टते। तं दृष्ट्वा मम अत्यन्तं शोकः भवति। शोणितार्द्रितोऽयं वीरः मम प्राणैः प्रियतरः अस्ति। इदानीं युद्धं कर्तुं मम सामर्थ्यं नास्ति। अयं समरश्लाघी शुभलक्षणः मम भ्राता यदि पञ्चत्वम् आप्नुयात् तर्हि मम सुखेन किम्? मम वीर्यं लज्जते, करात् धनुः च भ्रश्यति। मम गात्राणि अवसीदन्ति। एवमेव लक्ष्मणं मर्माहतं दृष्ट्वा श्रीरामः अत्यन्तं व्याकुलः सन् विलापं करोति स्म। हे लक्ष्मण! त्वां विना मम विजयोऽपि प्रियाय न कल्पते। अस्तं गच्छन् चन्द्रः कामपि प्रीतिं जनयितुं शक्यति? यत्र अयं रणमूर्ध्नि लक्ष्मणः निहतः शते, अतः मम युद्धेन किम्, प्राणैर्वा किम्! यथा सः मां वनं यान्तम् अनुयाति तथैव अहमपि एनं यमक्षयम् अनुयास्यामि। हे दुर्दृष्ट! त्वां विना मम राज्येन किम्! कथमहं पुत्रवत्सलां मातरं सुमित्रां वक्ष्यामि। किं नु वक्ष्यामि मातरं कोशल्यां किं नु वक्ष्यामि कैकेयीम्! मातरं भरतं किं नु वक्ष्यामि महाबलं शत्रुघ्नं वा! किं मया अन्यत्र जन्मनि दुष्कृतं कर्म कृतं येन मम धार्मिकः भ्राता निहतः अभूत्। हा भ्रातः! हा मनुजश्रेष्ठ! किं नु त्वम् एकाकी मां त्यक्त्वा परलोकाय गच्छसि! हे भ्रातः! विलपन्तं मां किमर्थं न भाषसे! हे भ्रातः! उत्तिष्ठ, मां दीनं चक्षुषा पश्य। शोकव्याकुलितं ब्रुवाणं तं श्रीरामं दृष्ट्वा सुषेणः तं आश्वसयन् वचनम् अब्रवीत्- हे नरशार्दूल! वैक्लव्यकारिणीम् इमां बुद्धिं त्यजतु। लक्ष्मणवर्द्धनः लक्ष्मणः प्राणान् न अत्यजत। तस्य वक्त्रं विकृतं नास्ति, न च श्यामं न च निष्प्रभम्। हे प्रभो! निरीक्षताम् अस्य सुप्रभं प्रसन्नं च मुखम्। तस्य हस्तौ पदम्पत्रतलौ लोचने च सुप्रसन्ने। गतासूनाम् ईदृशं रूपं न दृश्यते। वीरोऽयं सप्राणोऽस्ति अतः भवान् विषादं मा कार्षीत्। सः मुहुर्मुहुः श्वसिति निःश्वसिति च इत्यतः भूमौ सुप्तस्य तस्य हृदयं कम्पमानं दृश्यते। महाप्राज्ञः सुषेणः राघवम् एवं वचः उक्त्वा समीपस्थं महाकपिं हनुमन्तं वचनम् अब्रवीत् हे सौम्य! हे वीर! पूर्वं जाम्बवता कथितं शीघ्रम् इतः महोदयं पर्वतं गत्वा दक्षिणे शिखरे जातां महौषधिम् आनय।

हिमसंस्कृतवार्ता, प्रदीपः
pradipnath997@gmail.com

लोकसभासदनस्य सुरक्षाभङ्गमधिकृत्य विपक्षसदस्यानां घटनायाः विषये सातत्येन घोषपूर्वकं विरोधत्वात् आदिनं लोकसभासदनं राज्यसभासदनञ्च स्थगितम्

गतदिने लोकसभा-सदनस्य सुरक्षाभङ्गमुद्दिश्य कृतविरोधाचरणेन आदिनं लोकसभासदनं राज्यसभासदनञ्च स्थगितम्। लोकसभायां यदा द्वितीय-स्थगनस्य अनन्तरं सायं त्रिवादने सदनस्य समागमः अजायत, तदा विपक्षस्य सदस्याः घटनायाः विषये सातत्येन घोषपूर्वकम् अशिष्टाचरणम् आचरितवन्तः। ते अस्यां दिशि गृहमन्त्रिणः अमितशाहस्य वक्तव्येन, सहैव सुष्ठुकार्यस्य आग्रहं कुर्वन्तः आसन्। संसदीय-कार्यमन्त्रिणा प्रह्लादजोशिना नवविपक्षसदस्यानां अशिष्टव्यवहारस्य कारणेन अवशिष्ट-शीतकालीनसत्राय निलम्बनस्य प्रस्तावः प्रस्तावितः। यथा कोलाहलः प्रचलितः तथा आदिनं सदनं स्थगितम्। पूर्वं यदा सदनस्य प्रथमस्थगनं कृत्वा अपराहे द्विवादनतः पुनः आरब्धम्, तदा कांग्रेसस्य, टी एम सी, डी.एम.के., जे.डी.यू, इत्यादीनां सदस्याः पुनः सुरक्षाभङ्गविषये प्रशासनं विरुध्य घोषम् उत्पादितवन्तः। संसदीयकार्यमन्त्रिणा प्रह्लादजोशिना प्रोक्तं यत् गतदिनस्य घटना दुर्भाग्यपूर्णा अस्ति। संसदः सुरक्षासम्बद्धा गम्भीरा घटना अस्ति। सः अवोचत् यत् संसदः सुरक्षां सुदृढां कर्तुं सभापतिः ओम बिडला

अचिरमेव दलनेतृभिः सह सभाम् अकरोत्। सः इदमपि उक्तवान् यत् सांसदः दत्ताः केचन परामर्शाः पूर्वमेव कार्यान्विताः सन्ति। अग्रेऽपि उपायाः क्रियन्ते इति ओम बिडलामहोदयेन गृहसचिवाय उच्चस्तरीय- अन्वेषणार्थं पूर्वमेव पत्रं लिखितमस्ति। एतादृशे गम्भीरे राष्ट्रियविषये राजनीतिः न कर्तव्या इति जोशी अब्रवीत्। सभापतिः अवोचत् यत् संसदः सुरक्षायाः विषये सर्वे चिन्तिताः सन्ति। संसदः सुरक्षा लोकसभा सचिवालयस्य दायित्वं वर्तते। सुरक्षासम्बद्धविषयेषु प्रशासनं हस्तक्षेपं न करोति। रक्षामन्त्री राजनाथसिंहः अवदत् यत् अस्मिन् विषये अन्वेषणस्य आदेशः प्रदत्तः तथा च एतादृशेषु संवेदनशीलविषयेषु सर्वैः अवधानतापूर्वकं भाव्यम्।

कृत्रिम-बुद्धिमत्ता ए.आई. इति विषये वैश्विकसंधिः शिखर-सम्मेलनेन दिल्लीयां नवदिल्ली-घोषणायाः कार्यान्वयनम् अङ्गीकृतम्।

कृत्रिम- बुद्धिमत्ता ए.आई. इति विषये वैश्विकसंधिः इति नामकेन शिखर- सम्मेलनेन दिल्लीयां नवदिल्ली-घोषणा इत्यस्य कार्यान्वयनम्

अङ्गीकृतम्। शिखरसम्मेलने उपस्थिताः सर्वे एकोनत्रिंशत् सदस्यदेशाः सर्वसम्मत्या एतां घोषणां स्वीकृतवन्तः। केन्द्रीय- सूचना- प्रौद्योगिकी- राज्यमन्त्री राजीव- चन्द्रशेखरः अब्रवीत् यत् घोषणा पत्रे स्वास्थ्य-सेवा, कृषिः इत्यादिषु क्षेत्रेषु कृत्रिमबुद्ध्या आधारितम् अनुप्रयोगं निर्मातुं सहभागितादेशेषु नवीनतायाः सहकार्यस्य च आवश्यकतायाः उपरि बलम् अयच्छन्। नवदिल्ली घोषणायाः अंतर्गतं सम्मेलनं विकासशील-देशेषु केन्द्रितं भविता, सहैव विश्वस्य सर्वेभ्यः जनेभ्यः विविध- कृत्रिमबुद्धिमत्तायाः मञ्चाः, समाधानस्य लाभः च प्रदास्यते। अवसरेऽस्मिन् चन्द्रशेखरः अवोचत् यत् भारतेन सुरक्षितं विश्वसनीयं च ए.आई. इत्यस्य कृते सामान्यं न्यूनतम- रूपरेखां सिद्धान्तान् च अन्तिमरूपेण निर्धारयितुं जी.पी.ए.आई. शासन शिखर- सम्मेलनस्य आतिथ्यम् अपि प्रस्तावितम् अस्ति। सम्मेलनमिदं दिसम्बर- मासस्य द्वादश-दिनाङ्के आरब्धम् अपि च चतुर्दश- दिनाङ्के समाप्तिं याति।

केन्द्रीय गृहमन्त्रालयेन संसद-भवन-सुरक्षा-सम्बन्धित घटनायाः परिप्रेक्ष्ये निरीक्षणदेशो प्रदत्तः

केन्द्रीय गृहमन्त्रालयेन ह्यस्तनीयायाः संसदभवन-सुरक्षा-सम्बन्धित- घटनायाः परिप्रेक्ष्ये निरीक्षणदेशो प्रदत्तः। प्रकरणेऽस्मिन् लोकसभा- सचिवालयपक्षतः अभ्यर्थना आसीत् यत् अस्य प्रकरणस्य आत्यन्तिकं निरीक्षणं भवेदिति। मन्त्रालयस्य प्रवक्ता प्रोक्तं यत् निरीक्षणसमितेः घटनां केन्द्रीय-आरक्षित-आरक्षी- बलम् इत्युक्ते सी.आर.पी.एफ. इत्यस्य महानिदेशकस्य दयालसिंहस्य नेतृत्वे क्रियते। समितिः प्रत्यवेदने सुरक्षा- संशोधनानि अपि प्रख्यापयिष्यति।

सिक्किमराज्ये विकृत-ऋतुत्वात् भूरिशः हिमपातेन च निरुद्धाः अष्टशतपर्यटकाः सैनिकैः आकस्मिक-कार्याचरण-पुरस्सरं रक्षिताः

सिक्किमराज्ये विकृत-ऋतुत्वात् भूरिशः हिमपातेन च निरुद्धाः अष्टशतपर्यटकाः सेनाभिः सद्गताः वृद्धैः, महिलाभिः, बालैश्च सह ये पर्यटकाः उन्नतस्थलेषु अवरुद्धाः आसन्, ते सेनायाः त्रिशक्ति-प्रभागस्य सैनिकैः आकस्मिक- कार्याचरण- पुरस्सरं रक्षिताः। आपदद्वार- अभियानं सम्प्रत्यपि प्रचलत् अस्ति, पर्यटकाश्च सुरक्षित-स्थानं प्रति नीयकानाः सन्ति। पर्यटकेभ्यः आश्रयः, ऊष्णवस्त्राणि, चिकित्सासहाय्यम् ऊष्णभोजनञ्च प्रदीयते। अवरुद्धेभ्यः पर्यटकेभ्यः निवसाय सैनिकैः स्ववासस्थानानि रिक्तीकृत्य प्रदीयते। पर्यटकेभ्यः सेनां प्रति सहाय्यतार्थं कार्तज्ञभावः प्रकट्यते।

प्रातः सायं च कम्पितः हिमाचलप्रदेशः, षट् क्षेत्रेषु न्यूनतमं तापमानं न्यूनतमम्

हिमसंस्कृतवार्ताः-

शिमला। हिमाचलप्रदेशः प्रातः सायं च तीव्रशीतस्य प्रभावे ग्रस्तः अस्ति। राज्यस्य षट् क्षेत्रेषु न्यूनतमं तापमानं माइनस् इति अभिलेखः अस्ति। सुन्दरनगरं, भुन्तरं, कल्पा, रिकोंगपिओ, सेऊबाग, समदो च न्यूनतमं तापमानं ऋणात्मकम् अस्ति। यत्र नारकण्डा- मनाली- मण्डीनगरयोः तापमानं शून्य- सेल्सियस- पर्यन्तं ज्ञातम्। तापमानस्य न्यूनतायाः कारणात् राजधानी शिमलानगरस्य शीतक्षेत्रे पेयजलस्य नलिकाः हिमपातं कर्तुम् आरब्धाः सन्ति। मार्गेषु प्रक्षिप्तं जलम् अपि काचरूपेण परिणतुं आरब्धम् अस्ति। लाहौलस्य ऊर्ध्वक्षेत्रेभ्यः उत्पन्नानां नदीतटाः अपि हिमभूताः सन्ति। सरोवरेषु हिमस्य स्थूलस्तरः अस्ति। लाहौल-स्पीतिजनपदस्य चन्द्रताल- सूरजताल-सिस्सु-सरोवराणि हिमीभूतानि सन्ति।

सुभाषितम्

पातितोऽपि कराघातै-
रुत्पतत्येव कन्दुकः।
प्रायेण साधुवृत्तानाम-
स्थायिन्यो विपत्तयः ॥

भावार्थ - हाथ से पटक की हुई गेंद भी भूमि पर गिरने के बाद ऊपर की ओर उठती है, सज्जनों का बुरा समय अधिकतर थोड़े समय के लिए ही होता है।

प्रतीकसाठ्ये मुम्बई

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्

जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

सर्वकारीयविद्यालयेषु अध्ययनदिनानि वर्धयितुं निर्मिता समितिः करोति सज्जता, मासान्ते सचिवाय प्रतिवेदनं प्रेषयिष्यते

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

हिमाचलप्रदेशस्य सर्वकारीयविद्यालयेषु अध्ययनदिनानि वर्धयितुं निर्मिताः समितिः स्वप्रतिवेदनानां निर्माणम् आरब्धवन्तः। अस्य मासस्य अन्ते यावत् निदेशालयः स्वप्रतिवेदनं सचिवाय अग्रे कार्यविधिं कर्तुं प्रस्तौति। मुख्यमन्त्री विद्यालयेषु अध्ययनदिनानि ३०तः ३५ यावत् वर्धयितुं निर्देशं दत्तवान्। अस्मिन् सन्दर्भे शिक्षानिदेशालयेन क्रीडापञ्चाङ्गादीनां दिवसानां न्यूनीकरणाय सज्जता कृता। राज्यसर्वकारेण शैक्षणिकसत्रे २२० अध्ययनदिनानि भवितुं निर्णयः कृतः। सम्प्रति वर्षे प्रायः १८५ दिनानि यावत् विद्यालयेषु शिक्षा प्रदत्ता भवति।

शिक्षायां गुणवत्तां आनेतुं मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंह सुक्खुः अधुनैव विभागस्य समीक्षासभायां अध्ययनदिनानि वर्धयितुं निर्देशं दत्तवान्। विद्यालयेषु ५२ दिवसाः अवकाशदिनानि सन्ति। शिशिरविद्यालयेषु शिशिरे अधिकाः अवकाशाः भवन्ति, ग्रीष्मकालीनविद्यालयेषु वर्षर्तौ अधिकाः अवकाशाः भवन्ति। एतदतिरिक्तं अन्ये केचन अवकाशदिनानि सन्ति यत्र शिशिरे वर्षर्तौ च उत्सवाः सन्ति। क्रीडाकार्याणां अवकाशदिनानि न्यूनीकृत्य अपि पर्याप्तानि अध्ययनदिनानि न वर्धन्ते चेत् एतानि अवकाशदिनानि न्यूनीकरिष्यन्ति।

शिक्षाविभागस्य प्रथमः प्रस्तावः क्रीडापञ्चाङ्गस्य पुनर्निर्माणम् अस्ति। एतदतिरिक्तं स्वच्छता, पर्यावरणसहितस्य अन्यपक्षस्य दिवसाः अध्ययनदिनेषु परिणमयितव्याः। यदि एतेषु संशोधनं कृत्वा अध्ययनदिनानि न वर्धन्ते तर्हि द्वितीयः प्रस्तावः अवकाशदिनानां न्यूनीकरणस्य अनुशंसा करोति।

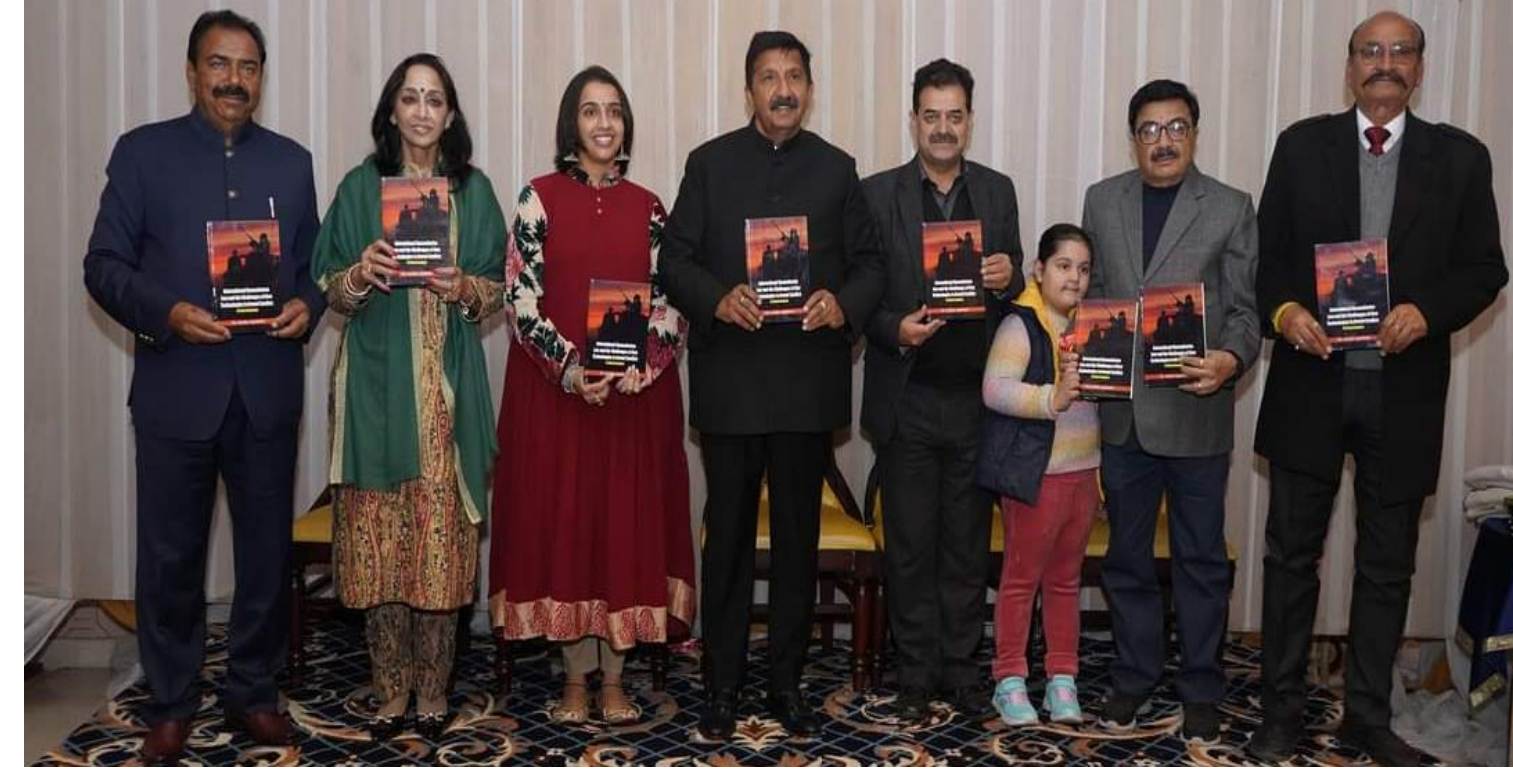
अस्मिन् विषये शीघ्रमेव प्रस्तावः सज्जीकृत्य शिक्षामन्त्री रोहितठाकुराय प्रेषितः भविष्यति इति शिक्षाविभागस्य अधिकारिणः अवदन्। शिक्षामन्त्रीतः अनुमोदनं प्राप्य प्रस्तावः मन्त्रिमण्डलसभायां स्थापितः भविष्यति।

संकुलानाम् उत्कृष्टाणां च

विद्यालयानां विषये आहूतं प्रतिवेदनम्

शिक्षाविभागेन अधुनैव क्लस्टर- एकस्लेन्स-विद्यालयानां विषये निर्गतनिर्देशेषु कृतकार्यस्य विषये उपनिदेशकेभ्यः प्रतिवेदनम् आहूतम्। उच्चतर-शिक्षा- निदेशकः डॉ. अमरजीतकुमारशर्मा इत्यनेन निर्गते पत्रे तेन त्रिदिनेषु प्रतिवेदनं दातुं कथितम्। शिक्षानिदेशकः अवदत् यत् जनपदेभ्यः प्रतिवेदनानि प्राप्य विस्तृतप्रस्तावः कृत्वा शिक्षासचिवाय प्रेषितः भविष्यति। जिलाधिकारीभ्यः संकुलस्य उत्कृष्टविद्यालयस्य च निर्माणार्थं प्रारम्भिकप्रतिवेदनं निर्मातुं कथितम्। अपरपक्षे नवमीतः द्वादशीपर्यन्तं कक्षासु शैक्षणिकसत्रस्य आरम्भस्य प्रथमे १५ दिवसेषु कृतानां क्रियाकलापानाम् विषये प्रतिवेदनं दातुम् अपि कथितम्।

उपमुख्यमन्त्रिणः पुत्र्याः डॉ. आस्था अग्रिहोत्रीवर्यायाः पुस्तकस्य विमोचनम्, अन्तर्राष्ट्रीय- न्यायस्य विषये महत्त्वपूर्णाः परामर्शाः समाहिताः

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

उपमुख्यमन्त्री मुकेश अग्रिहोत्रीणः पुत्र्याः डॉ. आस्था अग्रिहोत्री इत्यस्याः पुस्तकम् अन्ताराष्ट्रीय- मानवतावादी विधेयकः सशस्त्रसङ्घर्षे नवीनप्रौद्योगिकीनां च आह्वानम्- एकं समीक्षात्मकं विश्लेषणं (इंटरनेशनल ह्यूमेनिटेरियन लॉ एंड दि चैलेंजेस ऑफ न्यू टेक्नोलॉजीस इन आम्ब कनफ्लिक्ट- ए क्रिटिकल एनेलिसिस) ऊनानगरे आयोजिते गौरवपूर्णं समारोहे विमोचितम्। उपमुख्यमन्त्री मुकेश अग्रिहोत्री इत्यनेन पुस्तकं विमोचितम्। समारोहं सम्बोधयता उपमुख्यमन्त्री मुकेशः अग्रिहोत्री डॉ. आस्था अग्रिहोत्रीं पुस्तकस्य प्रकाशनाय वर्धापनं दत्तवान्। सः अवदत् यत् कस्यापि मातापितुः स्वप्नः अस्ति यत् तेषां बालकाः तेभ्यः उत्तमं कुर्वन्ति। सः अवदत् यत् आस्था अग्रिहोत्री अपि स्वपरिवारस्य गौरवम् आनयत्। सः आशां प्रकटितवान् यत् भविष्ये आस्था अग्रिहोत्री स्वस्य लेखनकार्यं अग्रे सारयिष्यति, अनेकानि पुस्तकानि प्रकाशयितुं सफला भविष्यति, ये समाजाय उपयोगिनो भविष्यन्ति। कार्यक्रमं सम्बोधयन् राज्यविश्वविद्यालयस्य प्रो. सुनील देष्टा वर्णितवान् यत् आस्था अग्रिहोत्री प्रतिभाशाली छात्रा अस्ति। सः अवदत् यत् केवलं वर्षत्रयस्य अभिलेखसमये आस्था विद्यावारिधिं कृतवती, एकस्मिन् आह्वानपूर्णे विषये शोधं कृत्वा स्वस्य शोधप्रबन्धं पूर्णं कृतवती। पुस्तकरूपं दत्त्वा प्रशंसनीयं कार्यं कृतम् इति उक्तवान्।

कार्यक्रमं प्रो. सिम्मी अग्रिहोत्री, डॉ. आस्था अग्रिहोत्री च सम्बोधितवत्यौ। आस्थायाः लिखितस्य पुस्तकस्य ७ अध्यायाः सन्ति। १९६ पृष्ठीयपुस्तके आधुनिकशस्त्राणि, साइबर, सशस्त्रसङ्घर्षाः इत्यादिषु सर्वेषु विषयेषु तर्कसंगतदृष्टिकोणाः प्रस्तुताः सन्ति, अन्ताराष्ट्रीयन्यायस्य गतिशीलशरीरस्य विकासस्य विषये अपि महत्त्वपूर्णाः परामर्शाः दत्ताः। आस्था अग्रिहोत्री हिमाचलप्रदेश- विश्वविद्यालयशिमलातः बीए एलएलबी कला उपाधिं प्राप्य लन्दनस्य- क्वीन- मेरी- विश्वविद्यालयात् एलएलएम प्राप्तवती। तदनन्तरं आस्था अग्रिहोत्री हिमाचलप्रदेश- विश्वविद्यालयस्य प्राध्यापकस्य सुनीलदेष्टावर्यस्य मार्गदर्शने अन्ताराष्ट्रीय- मानवतावादी- विधेयकस्य सशस्त्रसङ्घर्षे नवीनप्रौद्योगिक्याः आह्वानम्- एक- आलोचनात्मक- विश्लेषणविषये पीएचडीपदवीं प्राप्तवती। आस्था अनेकेषु राष्ट्रिय- अन्ताराष्ट्रीय- स्तरीय-सम्मेलनेषु भागं गृहीतवती। अस्मिन् प्रतिष्ठितविश्वविद्यालयेषु शोधपत्राणि प्रस्तुतानि सन्ति, येषु केम्ब्रिजविश्वविद्यालयः, क्वीनमेरीविश्वविद्यालयः लण्डन्, नॉटिङ्गम ट्रेण्ट विश्वविद्यालयः च सन्ति। आस्था ऑक्सफोर्डविश्वविद्यालये ग्रीष्मकालीन- पाठ्यक्रमे अपि भागं गृहीतवती।

पर्यावरणसंरक्षणे विद्यार्थिनां

मुख्यभूमिका- आचार्या अनुपमा सिंहः

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. अमित शर्मा

सरदार- पटेल- विश्वविद्यालयः मंडी इत्यत्र भौतिकविज्ञानविभागः, संगणकविज्ञानविभागद्वारा च पर्यावरणसंरक्षणे कार्यक्रमस्य आयोजनं जातम्। यत्र आचार्या अनुपमासिंहः प्रतिकुलपतिः सरदार- पटेल- विश्वविद्यालयः मंडी मुख्यातिथिः आसीत्। कार्यक्रमस्य अध्यक्षता आचार्यः राजेशकुमारशर्मा, अधिष्ठाता महाविद्यालय- विकास- परिषद्, विभागाध्यक्षः भौतिकविज्ञानविभागः कृतवान्। अवसरेऽस्मिन् भौतिकविज्ञानविभागद्वारा भास्कराचार्य क्लब इत्यस्य स्थापना कृता। यत्र दिवांशी अध्यक्षा, बिपाशा उपाध्यक्षा, शुभमः महासचिवः, अनिका कोषाध्यक्षा, डिंपल कुमारः, रिवेला च सचिवरूपेण चयनिताः। समूहोऽयं स्वकीयाया पत्रिकायाः गुरुत्वम् इति नामधेयायाः प्रकाशनं करिष्यति। ऋषिकुमारः अस्याः संपादकः, विजेता, अंजलिः राजेंद्रः आयुषश्च सह संपादकाः भविष्यन्ति। अस्मिन् अवसरे संगणकविज्ञानविभागेन कृत्रिमबुद्धि- रोबोटिकसमूहस्य (ए. आई. रोबोटिक क्लब) स्थापना कृता। यत्र साहिलः अध्यक्षः, अंकितः उपाध्यक्षः, अश्विनी महासचिवः, प्रियांशी सहसचिवः, शिवमः कोषाध्यक्षः, सिमरनः जनसंपर्काधिकारी भविष्यति।

उभयोः दलयोः मुख्यसंरक्षकः आचार्या अनुपमासिंहः, संरक्षकः प्रोफेसर राजेशकुमारशर्मा भविष्यति। भास्कराचार्यसमूहस्य समन्वयकः डॉ. राजेशकुमार भविष्यति। उपलक्ष्येऽस्मिन् कृत्रिमबुद्धि- रोबोटिक-समूहेन (ए. आई. रोबोटिकक्लब) जलवायुघटिकायाः (क्लाइमेट क्लॉक) स्थापनं विश्वविद्यालये कृतं यस्याः

उद्घाटनं कार्यक्रमस्य मुख्यातिथिः आचार्या अनुपमासिंहद्वारा कृतम्।

सा उक्तवती यत् पर्यावरणं प्रति अस्माभिः न केवलं चेतनायाः आवश्यकता वर्तते अपितु समाजस्य पूर्णसहभागिता अपि सुनिश्चिता करणीया। एतदर्थं जागरूकता- अभियानस्यापि आवश्यकता वर्तते। आचार्यः राजेशकुमारशर्मा अवदत् यत् एतौ समूहौ विश्वविद्यालयं, विभागं, समाजं च प्रति कार्याय कृतसंकल्पौ भविष्यतः। न केवलं विज्ञानविषये अपितु पर्यावरणक्षेत्रे अपि अग्रणी भूमिकां निभालयतः। अस्मिन्पलक्ष्ये कृत्रिमबुद्धि- रोबोटिकसमूहस्य अध्यक्षः साहिलः, भास्कराचार्यः समूहस्य अध्यक्षः देवांशी चापि स्वविचारान् प्रस्तुतवन्तौ। कार्यक्रमे अधिष्ठाता शोधः डॉ. लखबीर सिंहः, डॉ. जगदीपवर्मा, डॉ. चेतन चौहानः, डॉ. राकेशकुमारशर्मा, डॉ. राजेशकुमारसहितं भौतिकविज्ञान- संगणकविभागस्य च सर्वे आचार्याः छात्राश्च उपस्थिताः आसन्।

इस कार्य को भविष्य में निरन्तर बनाए रखने के लिए आप सभी के सहयोग की आवश्यकता है
वार्षिकसदस्ता- ३०१ ₹
पञ्चवार्षिकी सदस्यता- ११०० ₹
संरक्षकसदस्यता- ५१०० ₹
विज्ञापनसहयोगः(मासिक)-५०० ₹

आर्थिक सहयोग हेतु हमारा यू.पी.ई कोड स्कैन करें

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ता: दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

राज्यस्य नूतनमन्त्रिद्वयं शपथग्रहणानन्तरं देहलीं गतवन्तौ, काङ्ग्रेसस्य शीर्षनेतृत्वस्य धन्यवादं करिष्यतः

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला।

हिमाचलसर्वकारस्य मन्त्रिमण्डलविस्तारे मन्त्रित्वं प्राप्तौ राजेशधर्माणी, यादविन्द्रगोमा च परदिने एव शिमलातः देहलीं गतवन्तौ। यादविन्द्रगोमा प्रातः काले विमानयानेन दिल्लीं प्रति प्रस्थितः आसीत्, सायंकाले हिमाचलकाङ्ग्रेसप्रभारी राजीवशुक्लावर्येन सह काङ्ग्रेसस्य राष्ट्रीयध्यक्षः मल्लिकार्जुनखड्गे इत्यनेन सह मिलितुं निश्चितः आसीत्। अपरपक्षे राजेशधर्माणी मार्गेण दिल्लीं गत्वा दिवा सोलननगरे आसीत्। सः दलस्य शीर्षनेतृभिः अपि मिलित्वा स्वस्य राज्याभिषेकस्य धन्यवादं करिष्यति। बुधवासरे अपि नूतनमन्त्रिद्वयस्य विभागस्य विषये कोऽपि निर्णयः कर्तुं न शक्यते स्म। अधुना मुख्यमन्त्री १७ दिसम्बरपर्यन्तं शिमलानगरे नास्ति तथा च विभागस्य अधिसूचना तदन्तरे एव भविष्यति यदा मुख्यमन्त्री सामान्यप्रशासनविभागाय पत्रं दत्तवान् स्यात्। यद्यपि एषा सम्भावना न्यूना अस्ति। मुख्यमन्त्री स्वयमेव उक्तवान् आसीत् यत् मन्त्रिमण्डले द्वयोः नूतनमन्त्रिभ्यः विभागं दातुं विभागस्य परिवर्तनं भवितुम् अर्हति इति। अतः सम्भवति यत् सः दुबईतः प्रत्यागत्य देहल्यां शीर्षनेतृत्वेन सह चर्चा कृत्वा निर्णयं कर्तुं शक्नोति। एतौ मन्त्रिणौ विधानसभायाः शिशिरसत्रे अपि विभागान् प्राप्तुं शक्नुवन्ति। एतस्य विस्तारस्य अनन्तरं अधुना हिमाचलमन्त्रिमण्डले एकमेव पदं रिक्तं वर्तते।

शिशिरसत्रे त्रयः इतोऽपि नियुक्तयः सम्भवन्ति

मन्त्रिमण्डलविस्तारस्य अनन्तरं धर्मशालानगरस्य तपोवने आयोज्ये शिशिरसत्रे अधुना मुख्यमन्त्री त्रीणि अपि पदस्थानानि पूरयितुं शक्नोति। एतद् सत्रम् १९ तः २३ दिसम्बर यावत् भविष्यति। विधानसभाध्यक्षः नियुक्तः, परन्तु उपाध्यक्षस्य पदं रिक्तम् अस्ति। अतः उपसभापतिपदे नियुक्तिः शिशिरसत्रे एव भविष्यति। एतदतिरिक्तं मुख्यसचेतकस्य, सचेतकस्य च विषये अपि निर्णयः करणीयः अस्ति। यदि वयं काङ्ग्रेसस्य अन्तः चर्चा पश्यामः तर्हि एतेषां पदानाम् कृते श्रीरेणुकाजी विधायकः विनयकुमारः, धर्मपुरस्य विधायकः चन्द्रशेखरः, ज्वालामुख्याः विधायकः संजयरतनः च इति नामानि विचार्यमाणाः सन्ति।

विश्वशान्त्यर्थम् एकमात्रं साधनं श्रीभगवन्नाम

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

चैतन्यमहाप्रभुः अकथयत् -

'नाम्नाकारि बहुधा निजसर्वशक्ति-

स्तत्रार्पिता नियमितः स्मरणे न कालः।' इति ।

आशयो यत् भगवन्नामः स्मरणजपादिकार्ये देश- काल- पात्राणां न कोऽपि नियमः स्यात्, अहर्निशं तत्कर्तुं शक्यते। अस्मच्छास्त्रेषु अनुभविनो महात्मनः अपि भगवन्नाम-स्मरण- जपविषये उक्तवन्तः सन्ति यत् कलियुगस्य मुख्यधर्मो हि हरिनाम इति। ऐहिक- पारलौकिकं कल्याणयुतं कर्तव्यं

स्यादेतत्। जगतः समस्त- धर्मसम्प्रदायाः कस्मिन्नपि रूपे नामजपस्मरणादिकस्य महत्त्वं प्रतिपादयेयुः। भगवतः श्रीहरेर्नाम हि एकमात्रं जीवनम्। एतदतिरिच्य नान्यगतिः मनुष्यस्य। विपदादिभ्यः परित्राणार्थम् अद्य श्रीभगवन्नामः स्मरणं हि एकमात्रम् उपायः। जगति एतादृशो न कोऽपि विघ्नः स्यात्, यो भगवन्नाम्ना न दूरीभवेत्। एवमेव जगति एतादृशं वस्तु अपि न स्यात्, यच्च भगवन्नाम्ना न प्राप्येत। अस्मिन् कलिकाले मङ्गलमयस्य भगवतः आश्रयप्राप्त्यर्थं भगवन्नामः अनुगमनं हि एकमात्रम् अवलम्बनमस्ति। उक्तमस्ति-

'हरेर्नामैव नामैव नामैव मम जीवनम् ।

कलौ नास्त्येव नास्त्येव नास्त्येव गतिरन्यथा।।' (ना०पु०)

अद्य समस्तसंसारे मनुष्यो विपदापन्नः, नानासमस्याः च वर्धमानाः दृश्यन्ते। अधिकतरजनाः हि असीमितभौतिक- संसाधने, आवश्यकतायाः पूर्तौ च व्यस्ताः, संलग्नाः च दरीदृश्यन्ते। ते क्षुल्लक- स्वार्थसिद्धयर्थम् इतरेषाम् अहितं विधातुमपि न मनागपि संकोचम् अनुभवेयुः। पारस्परिकी ईर्ष्या, द्वेषः, वैमनस्यं, कलहः, हिंसा इत्यादिभिः विश्ववातावरणं हि अशान्तं जायमानमस्ति। क्वचित्तु हिंसायाः नग्नताण्डवं हि द्रष्टुं शक्यते सम्प्रति। अधिकतरजनाः मनोरोगिणो जायमानाः सन्ति। कलेः प्रकोपः सर्वत्र व्याप्तः अधुना। मनसि प्रश्नः उद्भवति यत् एतादृशस्थितेः समाधानं किमिति। वेदादिशास्त्राणि, ऋषिमहर्षयः, मुनयः च एनां स्थितिम् अन्तर्दृष्ट्या अवलोक्य बहुपूर्वं हि घोषितवन्तः आसन् यत् कलिकाले मानवकल्याणार्थम्, विश्वशान्त्यर्थं च श्रीहरिनामातिरिच्य अपरं न किमपि सुलभसाधनं स्यादिति। अत एव भारतस्य एवं समस्तविश्वस्य कल्याणार्थं शान्त्यर्थञ्च सर्वैरपि सश्रद्धं श्रीभगवन्नाम अवलम्बनीयमिति, शुभम्।

उत्तराखण्ड-संस्कृत-अकादमी द्वारा आयोज्यिष्यते महाकवि- कालिदास- जयन्ती- मासमहोत्सवः

उत्तराखण्ड-संस्कृत-अकादमीद्वारा कार्तिकशुक्ल- द्वादशीतः मार्गशीर्षशुक्लद्वादशीपर्यन्तम् महाकवि- कालिदास- जयन्ती- मासमहोत्सवः आयोज्यिष्यते। मुख्यविषयः- महाकविकालिदासग्रन्थेषु वर्तमानसमस्यानां समाधानम् इति च उपविषयः महाकविकालिदाससाहित्ये जीवनमूल्यानि इत्यपि अस्ति। विषयेऽस्मिन् कार्यक्रमध्यक्षः प्राचार्यः, पी. एन. जी. राजकीय- स्नातकोत्तर- महाविद्यालय- रामनगरम्, नैनीतालम् इत्यतः मुख्यातिथिः प्रो. श्रीगोविन्दः पाण्डेयः निदेशकः, केन्द्रीय- संस्कृत- विश्वविद्यालयः, गुरुवायूरपरिसरः, केरलम् इत्यतः मुख्यवक्ता प्रो. सदाशिव कुमारः द्विवेदी समन्वयकः, भारत- अध्ययनकेन्द्रम्। काशी हिन्दू विश्वविद्यालयः इत्यतः वक्ता डॉ. राजकुमार मिश्रः सहायकाचार्यः संस्कृत- साहित्य- विभागः केन्द्रीय- संस्कृत- विश्वविद्यालयः, जम्मूपरिसरः इत्यतः विशिष्टातिथिः डॉ. प्रमिला मिश्रा संस्कृतविभागाध्यक्षा जगद्गुरु- रामभद्राचार्य- दिव्याङ्ग- राज्य- विश्वविद्यालयः, चित्रकूटम् इत्यतः राज्यसंयोजकः डॉ. हरीशचन्द्र गुरुरानी शोधाधिकारी, उत्तराखण्ड- संस्कृत- अकादमी, हरिद्वारम् इत्यतः जनपदसंयोजकः डॉ. मूलचन्द्रशुक्लः सहायकाचार्यः, संस्कृतम्, विभागप्रभारी पी. एन. जी. राज. स्नातकोत्तर- महाविद्यालयः, रामनगरम्, नैनीतालम् इत्यतः सहसंयोजकः कुलदीपमैन्दोला संस्कृताध्यापकः रा. इ. का. कोटद्वारम् इत्यतः संगोष्ठ्यां सन्ति। जनपदनैनीताले अन्तर्जालमाध्यमेन संस्कृतव्याख्यानसंगोष्ठी 15-12-2023 दिनांके 11:00 वादने (अपराह्णे) गूगलमीटलिक- <https://meet.google.com/dyy-cdug-yit> द्वारा समारभ्यते। विभिन्नसंस्कृतविद्वांसः विभिन्नप्रदेशेभ्यः विधास्यन्ति संगोष्ठीम्

चलचित्रवार्ताः

अक्षयकुमारः 'वेलकम- 3' चलचित्रस्य चित्रोत्तलनम् आरभते

हिमसंस्कृतवार्ता:- जगदीश डाभी, मुम्बई।

प्राप्तवार्तानुसारं बॉलीवुड-नायकः अक्षयकुमारः अद्यकाले निरन्तरं चलचित्रस्य चित्रोत्तलनं कुर्वन् दृश्यते। अधुना एव 'स्काई फोर्स' इति चलचित्रस्य चित्रोत्तलनं कृत्वा अक्षयः 'रोहितशेट्टी' इत्यस्य 'सिंघम अगेन' इति चलचित्रस्य अपि चित्रोत्तलनं कृतवान्। अधुना च अक्षयः स्वस्य नूतनस्य चलचित्रस्य वेलकम ३ (Welcome 3) अर्थात् 'वेलकम टू द जंगल' (Welcome to the Jungle) इत्यस्य चित्रोत्तलनम् अपि आरब्धवान्। अक्षयकुमारः अद्य सामाजिकमाध्यमेषु एकं लघु-चलचित्रं स्थापितं कृतवान्। अस्मिन् चलचित्र- मध्ये सः 'वेलकम ३' (Welcome 3) इत्यस्य चित्रोत्तलनं कुर्वन् दृश्यते। लारा दत्ता, अरशद वारसी, दिशा पटानी इत्येतयोः अतिरिक्तं चलचित्रस्य अन्ये केचन तारकाः अक्षयेन सह लघु- चलचित्र- मध्ये दृश्यन्ते। तस्मिन् चलचित्रे लारा दत्ता अक्षय- अरशदयोः प्रहारं कुर्वती दृश्यते। अस्मिन् चलचित्रे लारा दत्तायाः प्रहारेण अक्षयकुमारः अपि पतति। 'वेलकम ३' (Welcome 3) इत्यस्य एतत् चित्रोत्तलनस्य लघु- चलचित्रं प्रसारितं कृत्वा अक्षयकुमारः अपि शीर्षकं दत्तवान्। अक्षयकुमारः शीर्षके लिखितवान् यत्, "वेलकम टू द जङ्गल इत्यस्य चित्रोत्तलनम् आरभ्यते, भवन्तः शुभकामनायाः आवश्यकता भविष्यति। तदनन्तरम् अक्षयकुमारः 'वेलकम ३' इति हैशटैग अपि दत्तवान्। इति अक्षयकुमारः 'वेलकम 3' चलचित्रस्य चित्रोत्तलनम् आरभते।

देशस्य डी. लिट् प्रथमोपाधिप्राप्तस्य डॉ. पीताम्बरदत्त-बडथवालस्य अभवत् भव्यः जयन्तीसमारोहः उत्तराखण्डभाषासंस्थानदेहरादूनेन कृतः सम्मानितकार्यक्रमः

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुलदीपमैन्दोला, उत्तराखण्डम्।

पाली, लैसडौनम्। हिन्दीभाषायाः डी. लिट् प्रथमोपाधिभूतस्य डॉ. पीताम्बरदत्तबडथवालस्य जन्मदिवसावसरे उत्तराखण्डभाषासंस्थानदेहरादूनद्वारा पौड़ीगढ़वालस्य ग्रामपालीतल्लीलैसडौनक्षेत्रे भव्यकार्यक्रमः समायोजितः। समारोहेऽस्मिन् मुख्यातिथिः मुख्यातिथिः सुबोध उनियालः भाषामंत्री, विशेषातिथिः दिलीपरावतः, विधायकः लैन्सडौन क्षेत्रतः प्रो. नवीनचन्द्रलोहानी, मुख्यवक्ता प्रो. जितेन्द्रः श्रीवास्तवः, वक्ता प्रो. नरेन्द्रप्रतापसिंहः चादयः गणमान्याः कार्यक्रमस्य उद्घाटनं दीपप्रज्वालनेन कृतवन्तः। डॉ. पीताम्बरदत्त बडथवालस्य वंशजाः, परिवारजनाः, ग्रामवास्तव्याः च उपस्थितिद्वारा च समारोहम् उत्कृष्टं कृतवन्तः।

सर्वप्रथमं समारोहे डॉ. पीताम्बरदत्तबडथवालवर्यस्य चित्रस्य सम्मुखे दीपार्चनान्तरं पुष्पाणि अर्पितवन्तः। समारोहस्य संचालनं बीनाबेंजवालवर्यया च रोशनगौडवर्येण कृतम्। समारोहे स्वागतसम्बोधने आमन्त्रितसदस्यानां स्वागतम् उत्तराखण्ड- भाषा- संस्थानस्य उपनिदेशिका जसविन्दरकौरः विहितवती। समारोहस्य आरम्भः देवीखाल- इण्टर- कालेज इत्यतः छात्रैः स्वागतगीतेन समारभत्।

मुख्यातिथिः भाषामन्त्री सुबोध उनियालः अवदत् यत् केवलं ४३ वर्षे डॉ. पीताम्बरदत्तः हिन्दीसाहित्यस्य अभ्यासं सम्पन्नवान् अद्य उत्तराखण्डभाषा संस्थानम् हिन्दीभाषाविद्वान्, साहित्यकाराः च सम्माननं कुर्वन् अस्ति। अस्तित्वं प्राप्य भाषासंस्थानं महान् व्यक्तित्वानां स्मृतौ एतादृशान् भव्यान् कार्यक्रमान् आयोजयति। येषां कृते संस्थायाः अनेकाः प्रस्तावाः, संगोष्ठयः, व्याख्यानानि च आयोज्यन्ते। स्वभाषणे उपस्थितस्य समारोहस्य मुख्यातिथिः सुबोधः उनियालः डॉ. बर्थवालस्य व्यक्तित्वकार्ये च प्रकाशं कृतवान्। संस्थायाः विविधाः योजनाः, विशेषाः कृतयः, साहित्यस्य मान्यता, पुस्तकप्रकाशनार्थं अनुदानं, संस्थायाः शोधपत्रिकायाः प्रकाशनं, शोधपरियोजनानां अनुदानं, विविधकार्यस्य आयोजनं च प्रकाशितम्। भविष्ये दलीपरावतः इत्यनेन सह मिलित्वा प्रतिवर्षं उत्तकार्यक्रमस्य आयोजनं कर्तुं निर्देशः दत्तः। सः अवदत् यत् वयं सर्वे स्वमातृभाषायां वार्तालापं कुर्मः, येन अस्माकं वाच्यभाषा विलुप्ता न भवेत्। अस्माकं राज्यस्य गढ़वाली, कुमौनीभाषा च अष्टम-अनुसूचौ समाविष्टाः भवेयुः, परन्तु अस्माकम् आगच्छन्त्यः सन्ततयः स्वमातृभाषायां वार्तालापं कुर्वन्तु। हिन्दीसम्बद्धे कार्यक्रमे विशेषातिथिः महन्तदिलीपरावतः विद्वद्धिः सह प्रश्नं कृतवान् यत् 'डी लिट्' इति आङ्ग्लशब्दः अस्ति, च यः हिन्दीभाषां अग्रे नीतवान् यस्य आङ्ग्लशब्देन 'डी लिट्' इत्यनेन तस्य परिचयः जायते। किमर्थं न हिन्दीभाषायां तत् शब्दं वक्तुं पठितुं च वयं प्रयत्नं कुर्मः। राजभाषा हिन्दी राष्ट्रस्य जीवनम् अस्ति, समाजः तया सह भूमितः सम्बद्धं भवति, यदि तस्य आत्मा प्रियते तर्हि राष्ट्रमेव निर्जीवं भविष्यति, अतः भाषायाः वर्चस्वं वर्धयेत्। तस्य स्मृतौ बर्थवालवर्यस्य मूलग्रामे भवनस्य निर्माणं भविष्यति इति सः घोषितवान्। स्ववक्तव्ये विधायकः डॉ. बर्थवालेन हिन्दीभाषायां कृतस्य विशेषकार्यस्य प्रशंसाम् अकरोत्, संस्थायाः कार्यस्य प्रशंसा च कृतवान्। सः स्ववक्तव्ये अवदत् यत् सर्वेषां स्थानीय- साहित्यकाराणाम् अपि तस्मिन् भागं ग्रहणं करणीयम्।

आङ्ग्लभाषा, अवधी, हिन्दी, संस्कृत, गढ़वाली भाषा इत्येतेषाम् अनुपमः प्रवर्तकः सः आसीत्

समारोहे उपस्थितः वक्ता शिक्षाविदः प्रो. नरेन्द्रप्रतापसिंहः देवसंस्कृतिविश्वविद्यालयहरिद्वारतः स्वभाषणे डॉ. बर्थवालस्य कार्यस्य विषये उक्तवान् यत् मानवकल्याणे त्रयः प्रकाराः सन्ति- १. सुखम्, २. मनः, ३. साहित्यम्। तैः प्रोक्तम् यत् बर्थवालः एकः ऐतिहासिकः व्यक्तिः आसीत् यः त्रिभिः परिपूर्णः आसीत्। १९०० तमावधिप्राये सः शिक्षासङ्घर्षं निरन्तरं कृतवान्। सः मृत्तिकातः अस्पृष्टः न अतिष्ठत्। अधुना मेगानगराणि समृद्धानि सन्ति चेदपि विचारैः समृद्धाः न सन्ति। शोधकार्यस्य मूल्याङ्कनार्थं मार्गदर्शकरूपेण सः अद्वितीयं कार्यं कृतवान्। प्रसिद्धाः साहित्यकाराः एतेन अभिभूताः अभवन्, अस्मिन् भवतः अद्वितीयकार्यस्य अधिकं आवश्यकता अस्ति इति अवदन्। तस्य विषये रानाडे इत्यस्य कथनम् अस्ति यत्- तत् पठित्वा मम रुचिः अधिका अभवत्।

समाजं दिशां दातुं बर्थवालवर्यः चतुर्णां ज्ञानश्रायीमार्गं स्वीकृत्य निर्गुणं साधु इति उक्तवान्। तस्य मते ये विश्वप्रसिद्धाः अभवन् ते साधुः अर्थात् अनुभवेन यत् सत्यं निर्मितं तत् अनुभवितवन्तः। आङ्ग्लभाषा, अवधी, हिन्दी, संस्कृत, गढ़वाली भाषा इत्येतेषाम् अनुपमः प्रवर्तकः सः आसीत्। पहरु-पत्रिकायाः सम्पादकः डॉ. हयातसिंहः अल्मोडा अवदत् यत् बडथवालः उत्तराखण्डस्य गौरवम् अस्ति। तस्य स्मृतौ पुस्तकालयः, मार्गः, सभागारः च निर्मातव्यः इति सः आग्रहं कृतवान्। समारोहे संगमसांस्कृतिकसमित्याः देहरादूनस्य कलाकारैः सांस्कृतिककार्यक्रमः गढ़वालीगीतस्य "जय भगवती नन्दा..." इति कार्यक्रमः आयोजितः, यस्मिन् सर्वे आमन्त्रिताः अतिथयः मन्त्रमुग्धाः अभवन्। संस्थाद्वारा आयोजितसमारोहे डॉ. बर्थवालस्य वंशजेषु कैलाशचन्द्रबर्थवालः, सतीशचन्द्रबर्थवालः पुष्पवस्त्रेण पदकेन च सम्मानितौ अभवताम्। समारोहेऽस्मिन् रोशनगौडः एवं ग्रामप्रमुखः पालीतः अरविन्दः पार्श्वस्थग्रामीणैः सह जनसंपर्कं कृतवान्। संस्थानेन च गणमान्यजननैः अतिभिभिः पालीग्रामस्थाः अभिनन्दिताः अभवन्। समारोहस्य अन्ते बालकरामबासवानः, वरिष्ठवित्ताधिकारी सर्वान् आमन्त्रितान् अतिथिं प्रति आभारं प्रकटितवान्। नन्दनसिंहबिष्टः, संयुक्तसचिवः, समीक्षाधिकारी, भाषाविभागः, प्रवीणकुमारः, कुलदीपमैन्दोला, गिरीशनौटियालः, युगलबर्थवालः, कैलाशथपलियालः, मंजूकाला, संदीपरावतः, कमलेशसिंहरावतः, सुमनकोटनाला सहितं सर्वे ग्रामीणाः, संस्थानस्य अधिकारिणः कर्मचारिणः उपस्थिताः आसन्।

"बर्थवालस्य लेखनी गान्धीकबीरयोः शान्तिम् अहिंसां च अग्रे नीतवती

प्रो. जितेन्द्रश्रीवास्तवः स्वव्याख्याने अवोचत् यत् उत्तराखण्डभाषासंस्थानम् स्वकीये अस्तित्वे समागते सति सम्मानजनकं कार्यं प्रारम्भं करोति। तैः प्रोक्तं यत् श्रीबर्थवालः महान् आचार्यः आसीत्। तैः कथितं यत् शोधक्षेत्रम्, अनुवादं, दार्शनिक- विचारधारां, हिन्दीगद्यं च निबन्धे यथा- बर्थवालस्य लेखनी गान्धीकबीरयोः शान्ति-अहिंसां च अग्रे नीतवती। सः साहित्ये अध्यात्मं, नैतिक- दार्शनिक- विचारधारा, आलोचना च स्थापितवान्। स्वातन्त्र्य- आन्दोलनस्य समये बर्थवालस्य लेखनेषु हिन्दू- विचारधारा- भक्तिविषये केन्द्रितम् आसीत्। मुख्यवक्ता प्रो. नवीनलोहानी- उक्तवान् यत् आङ्ग्लभाषायाः संस्कृतस्य च स्थानान्तरं बर्थवालः हिन्दीभाषां भाषाकेन्द्रे स्थापितवान्। औपनिवेशिककाले आङ्ग्लशासनकाले हिन्दीशोधप्रबन्धम् आङ्ग्लभाषायां लिखितव्यम् आसीत्, परन्तु बर्थवालः हिन्दीभाषायां स्वस्य शोधं सज्जीकृतवान्। पीताम्बरदत्तस्य इच्छा आसीत् यत् सर्वेषां विषयाणां ज्ञानं हिन्दीभाषायां पाठ्यम् भवितव्यम्। अद्यत्वे सर्वे हिन्दीमाध्यमेन ज्ञानविज्ञानविषये तस्य शोधं प्रस्तुतं कुर्वन्ति।

